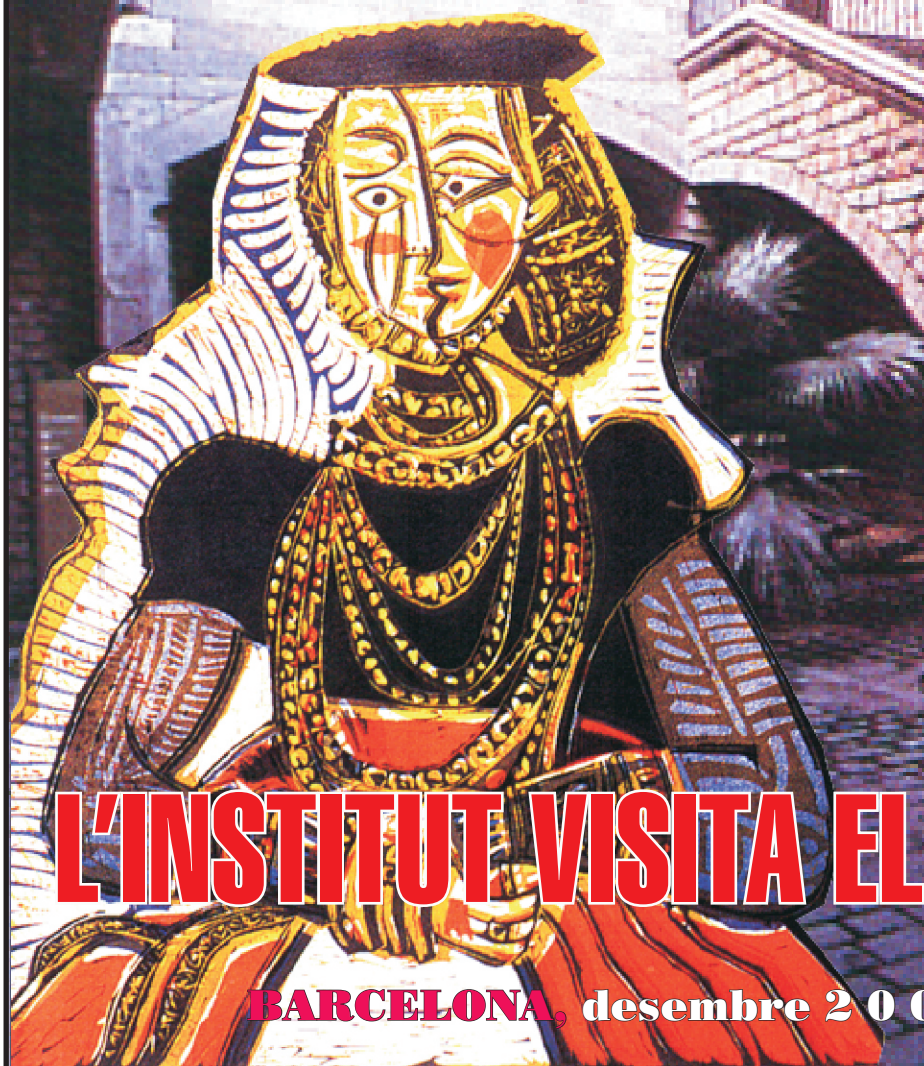

CARTULARI DE LA CATALUNYA COMTAL

PORTAVEU DE L'INSTITUT D'ESTUDIS
HISTÒRICS MEDIEVALS DE CATALUNYA

L'INSTITUT VISITA EL

BARCELONA, desembre 2000

NOTÍCIES

L'Estament

INFORMA

L'Institut

El dia 1 de Juny, exposició col·lectiva de pintura de la Unió d'Artistes a la Sala Maicind de la "Bruixa" de Barcelona.

El dia 10 de juny visita de l'Institut al Museu Picasso i dinar al Restaurant "Tast d'Argenteria".

El dia 22 de setembre exposició col·lectiva de quatre membres de la Unió d'Artistes, a la Galeria "Art Novell" de Barcelona.

El dia 4 de novembre exposició de la Unió d'Artistes a la "Sala Artec" de Castelldefels i sopar al Restaurant Gran Muralla de Castelldefels.

El dia 17 de juny sopar anual de l'Estament al "Club Gúlaris", amb ingrés de nous membres.

Des d'aquestes pàgines fem arribar un record per

l'Excm. Senyor

En Francesc Farruella i Puig

*que fou Senador i Gran Creu de l'Estament
i Acadèmic de l'Institut.*

Que ens va deixar el dia 4 de Juliol de dos mil.

Tots nosaltres el recordarem com el nostre bon amic.

Des d'aquestes pàgines fem arribar un record per

l'Excma. Senyora

Na M. Concepción Cort i Lozano

*Vidua del nostre bon amic el Professor Dr. En Lluís Dolcet i Buxeres
que fou Gran Hospitalari de l'Estament
i Vicepresident de l'Institut*

Que ens va deixar el dia 20 de novembre de dos mil.

El nostre sincer condol als seus fills Manel, Lluïsa i Inés.

CARTULARI

Edita:
**Institut d'Estudis Històrics
Medievals de Catalunya.**

Direcció:
Jaume Bertomeu i Julià

Sots-Director:
Ramon Plana i López

Secretari:
Ignasi M. Busquets i Romagosa

Cap de Redacció:
Lluís Goberna i Casacuberta

Coordinadora:
Lluïsa Goberna i Badenas

Consell de redacció:

Manuel Pérez i Quintanilla

Joan Panadès

Josep de Cristina i Lahoz

Redacció i Administració:

Manso, 17 ent. 6
Barcelona 08015
Tels. 93 425 09 74
Fax 93 424 06 89
E-mail: estament@eresmas.com
<http://www.estament.eresmas.com>

Els articles signats són de la sola responsabilitat de l'autor.
L'equip del Cartulari no necessàriament ha d'estar
d'acord amb el contingut dels articles signats.

Editorial

Benvolguts amics.

Teniu a les vostres mans la darrera edició del Cartulari, desembre 2000, amb el recull de tots els actes celebrats durant els darrers mesos per l'Institut i l'Estament.

Com ja és habitual, la Unió d'Artistes ha realitzat diverses exposicions pictòriques. A la sala Maicind de "La Bruixa", que ja vàrem avançar a l'anterior Cartulari; a la sala "Art Novell" de Barcelona i a la sala "Artec" de Castelldefels. Tres exposicions en sis mesos. Des d'aquí una felicitació a tots els pintors pel seu gran esforç i la il·lusió demostrada en tots i cadascun d'aquests actes.

La portada de la present edició del Cartulari correspon a un muntatge del Palau Aguilar i "el retrat d'una Dama" del mestre Picasso, fruit de la visita al Museu Picasso que l'Institut va organitzar i du a terme el passat mes de juny.

Quant a l'Estament, fem menció del sopar anyal celebrat el passat mes, al Club Gúlaris en el decurs del qual van ingressar nous membres. Els hi faig arribar la meva afectuosa benvinguda i felicitació.

Recordem que aquesta publicació arriba a tots els Casals Catalans, i volem agrair a tots els Casals que ens han contestat i enviat la seva publicació.

En nom de l'Estament, l'Institut i tot l'equip de Redacció del Cartulari, us desitjo unes Bones Festes Nadalenques i un Bon Any Nou ple de Pau, Salut i Felicitat.

Jaume Bertomeu i Julià

L'INSTITUT D'ESTUDIS HISTÒRICS MIEVEVALS DE CATALUNYA

Aquest "Cartulari" és el portaveu de l'Institut. Aquesta és una entitat convenientment legalitzada i domiciliada al Cap i Casal de Catalunya, que té per finalitat aplegar als aficionats a la història medieval de Catalunya i altres activitats del nostre País.

SUMARI

Pàg. 2.-	Informa l'Institut i l'Estament.
" 3.-	Editorial, redacció.
" 4.-	Casals Catalans.
" 5.-	Catalans del món.
" 6-7 i 8.-	L'Institut visita el Museu Picasso.
" 9.-	Exposició Galeria Maicind.
" 10 i 11.-	Sopar de l'Estament.
" 12 i 13.-	Curiositats.
" 14 i 15.-	Racó de la Simbologia.
" 16 i 17.-	Unió d'Artistes.
" 18, 19.-	Exposició Sala Novell.
20, 21, 22	
" 23, 24, 25	
" 26, 27 i 28.-	L'Àgora.
" 29 i 30.-	Exposició Sala Artec.
" 31.-	Passatemps.
Contraportada.-	Naixement.
Portada.-	Muntatge del Palau Aguilar i "Retrat d'una Dama".

**AQUESTA PUBLICACIÓ ES DISTRIBUEIX A TOTS ELS CENTRES
OFICIALS I CULTURALS DEL NOSTRE PAÍS I A L'ESTRANGER**

CASALS CATALANS DINS L'ESTAT ESPANYOL

A Coruña:

Llar Catalana de la Corunya

Còrdova:

Centre Català de Còrdova

Donostia:

Casal de Catalunya a Guipuskoa

Gazteiz:

Cercle Català d'Alaba

Las Palmas de Gran Canaria:

Casa Catalana de las Palmas

Madrid:

Cercle Català de Madrid

Maó:

Casal Català de Menorca

Pamplona:

Casal Català de Navarra

Saragossa:

Casa Catalana de Saragossa

RELACIÓ ACTUALITZADA DELS CASALS CATALANS A L'ESTRANGER QUE REBEN EL CARTULARI DE L'INSTITUT

ALEMANYA

Associació Catalana d'Essen (Essen)

Casal Català d'Hannover (Hannover)

Centre Cultural Català de Colònia (Köln)

ANDORRA

Centre de Cultura Catalana del Principat d'Andorra (Andorra la Vella)

ARGENTINA

Casal Català de Bahía Blanca (Bahía Blanca)

Agrupació Cultural Catalana de Mendoza (San Martín-Mendoza)

Associació Catalana "Montepío de Montserrat" (Buenos Aires)

Casal Català de Còrdova (Còrdova)

Casal de Catalunya de Buenos Aires (Buenos Aires)

Casal de Catalunya de Paranà (Paraná -Entre Ríos)

Casal dels Països Catalans de La Plata (La Plata)

Centre Català de Mendoza (Mendoza)

Centre Català de Rosario (Rosario)

Centre Català de Venado Tuerto (Venado Tuerto-Sta. Fe)

Associació Cultural Catalana (Meadowbrook-Queensland)

Les Quatre Barres (Castelar- Buenos Aires)

Mutual Catalana Germanor (Mendoza)

AUSTRÀLIA

Casal Català de Victòria, Incorporated (Melbourne-Victòria)

Radiodifusió Catalana (Victòria)

Casal Català of New South Wales, Inc (Bexley, New South Wales)

BÈLGICA

Casal Català de Brussel·les (Bruxelles)

Centre Josep Carner - Amics de la Cult.Catalana (Bruxelles)

BRASIL

"Catalonia" Grup de Catalans de São Paulo (São Paulo)

CANADÀ

Casal Cultural Muntaner (Ste. Foy Québec)

Casal Català de Vancouver (Vancouver)

Casal dels Països Catalans de Toronto (Toronto-Ontario)

COLÒMBIA

Camunitat Catalana de Colòmbia (Santa Fe de Bogotá)

Casal Català d'Antiòquia (Medellín)

COSTA RICA

Casal Català de Costa Rica (San José)

Societat de Beneficència de Nat.de Catalunya (La Habana)

DINAMARCA

Casal Català de Cultura a Copenhaguen (CCC) (Kobenhavn V)

EQUADOR

Asociación Catalana Ecuatoriana de Negocios (Quito)

Casal Català de Guayaquil (Guayaquil)

Casal Català de Quito (Quito)

ESCÒCIA

Casal Català d'Escòcia (U.of Edinburgh)

ESTATS UNITS

American Institute for Catalan Studies (Texas)

Casal dels Catalans de Califòrnia (Los Angeles)

Casal dels Catalans de Califòrnia (Los Angeles)

Fundació Paulí Bellet (Bethesda)

North American Catalan Society, Inc. (Morgantown)

FRANÇA

Aire Nou de Bao (Bao)

Amical dels Catalans d'Alsàcia (Strasbourg)

Casal Català de Grenoble (Meandre)

Casal Català de Tolosa de Llenguadoc (Toulouse)

Casal de Catalunya de París (París)

Centre Cultural Català de Perpinyà (Perpinyà)

Cercle Català de Marsella (Marseille)

GRAN BRETANYA

Casal Agrupació N.Catalana de la Gran Bretanya (Bournemouth)

GUATEMALA

Casal Català de Guatemala (Guatemala)

GUINEA EQUATORIAL

Casal Català de Guinea Equatorial (Bata)

HOLANDA

Casal Català d'Amsterdam (Dordrecht)

IRLANDA

Irish Catalan Society (Dublín)

ITÀLIA

Associació Catalans a Roma (Roma)

JAPÓ

Centre Català de Kanzai (Chuo-Ku Osaka-Shi)

LUXEMBURG

Centre Català de Luxemburg (Luxemburg)

MÈXIC

Club de Empresarios Catalanes en México, A.C. (México)

Casal Català de la Península del Yucatán, A.C. (Mérida)

Casal Català de Puebla, A.C. (Puebla)

Casal Virolai, A.C. (Querétaro)

Centre Català de Guadalajara (Guadalajara-Jalisco)

Orfeo Català de Mèxic, A.C. (México)

PARAGUAI

Centre Català d'Asunción (Asunción)

PERÚ

Casal Català del Perú (Lima)

PUERTO RICO

Casal Català de Puerto Rico (San Juan de Puerto Rico)

SUÈCIA

Les Quatre Barres (Stockholm)

SUÏSSA

Amics Catalans de Berna (Schliem Bei Köniz)

Casa Nostra Baden-Wettingen / Grup Montseny (Wettingen)

Casa Nostra de Basilea (Birsfelden)

Casa Nostra de Suïssa (Wallisellen)

Casa Nostra de Zurích (Zurích)

Centre Català de Lausana (Lausanne)

URUGUAI

Casal Català de Montevideo (Montevideo)

VENEÇUELA

Associació "Nova Catalunya" de Joan Orpí (Barcelona-Anzoátegui)

Centre Català de Caracas (Caracas)

XILE

Agrupació d'Empresaris d'Ascendència Catalana (Santiago de Xile)

Centre Català de Santiago de Xile (Santiago de Xile)

Centre Català de Viña del Mar (Viña del Mar)

CATALANS DEL MÓN

D'una ploma Canadenca

“O Canadà! Terre de nos aieux”. Qui ha escrit aquestes paraules que avui són el començament de l'himne nacional canadenc? Qui era aquesta persona que tenia sentiments tan passionals pel seu país per escriure paraules que diguin, nosaltres, com canadencs, estem orgullosos de ser canadencs? N' Adolfe-Basile Routhier és l'home darrera les paraules. I l'home darrera la música? Era el compositor famós, en Calixa Lavallée. Aquests dos homes québécois han fet una contribució a la cultura canadenca fenomenal.

N'Adolfe-Basile Routhier era un home d'alta categoria. Era un advocat, magistrat, orador, escriptor i administrador. N'A.-B. Routhier va néixer a St.-Placide, LC, el vuit de maig, 1839, va fer la carrera de dret l'"Université Laval" de Québec i és advocat el 1861. Després es constitueix en jutge de la "Cour Suprême", primerament de la comarca de Saguenay i després de la província de Québec. El 1904, se'l nomenarà president de la "Cour Suprême".

Al mateix temps, N'A.-B. Routhier havia escrit treballs literaris importants. Els seus treballs es concentraven en els temes de l'art, la religió, el nacionalisme i viatger. Era el president general de la societat de St. Joan Baptista i també era un soci fundador de la "Société Royale du Canada". N'Adolfe-Basile Routhier va morir a Saint-Irenée-les-Bains, Québec, el vint-i-set de juny, 1920.

En Calixa Lavallée era un home de la música, era un compositor i pianista. Nascut el vint-i-vuit de desembre de 1842 a Verchères, Québec, en Lavallée era un pioner en la música canadenca i nord-americana. Durant la seva infància, va ser ensenyat pel seu pare. A continuació, va estudiar a Montreal i després, el 1857 a Estats Units.

De retorn a la seva ciutat natal, Verchère, en Lavallée donava concerts i ensenyava. Durant els anys 1873-1875, va anar a estu-

diar piano, l'harmonia i la composició a París; en aquest període de temps una de les seves composicions de piano "Le Papillon" fou molt exitosa. Després va retornar a Canadà i va iniciar un conservatori amb en Frantz-Jehnin-Prume i Na Rosita del Vecchio. Dues vegades va ser el president de "L'academie de musique" a Québec. L'any 1881, la seva òpera "La veuve" fou presentada a Nova Orleans. En Calixa Lavallée va morir el primer de gener, de 1891, a Boston, USA.

La composició de "O Canada" fou realitzada en 1880 per a la celebració de St. Joan Baptista, una celebració típica del Québec. Originalment, "O Canada" s'anomenava "Chant nationale". La primera vegada que el poble va escoltar aquesta composició era la diada de St. Joan Baptista, a la ciutat de Québec. Però no es va escoltar fora de Québec en vint anys. Seixanta-set anys després, "O Canada" va ser aprovada pel govern canadenc, però fins el 1980 no es converteix oficialment, en l'himne oficial canadenc.

Però perquè una nació té un himne nacional? Un himne nacional promou el seu país. Ha de transmetre un sentiment d'orgull, donar coratge i causar un sentiment d'emoció. L'himne nacional canadenc sempre recorda als mateixos canadencs que són orgullosos. Es una cosa que unifica les persones de diferents races i cultes del mateix país. "O Canada" fa pensar en els arbres, en els tres oceans (Àrtic, Atlàntic i Pacífic), els llacs, i altres símbols canadencs.

Aquesta contribució a la cultura canadenca és molt gran i molt important. L'himne representa als canadencs per tot arreu. Un himne nacional representa qualsevol país. És el més gran símbol d'un país.

Junts, en Calixa Lavallée i N'Adolfe-Basile Routhier han fet una contribució al Canadà fenomenal. En Lavallée, amb la música tan majestuosa, i en Routhier, amb les seves paraules tan patriotes. Sense aquesta contribució a la societat canadenca, quin tipus de nacionalisme existiria? Eren un exemple de canadencs arreu del món.

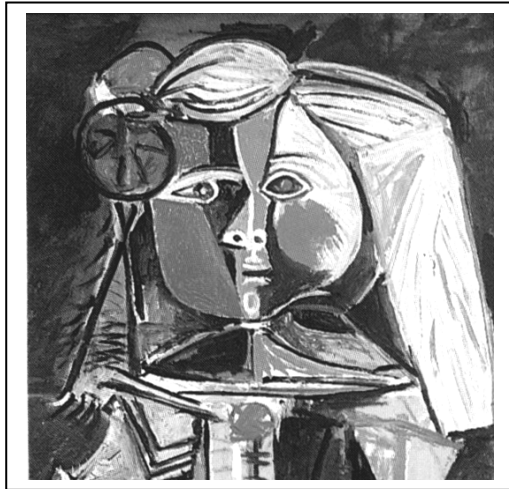
ISABEL F. BERTOMEU I GALINDO

Acadèmica de l'Institut.

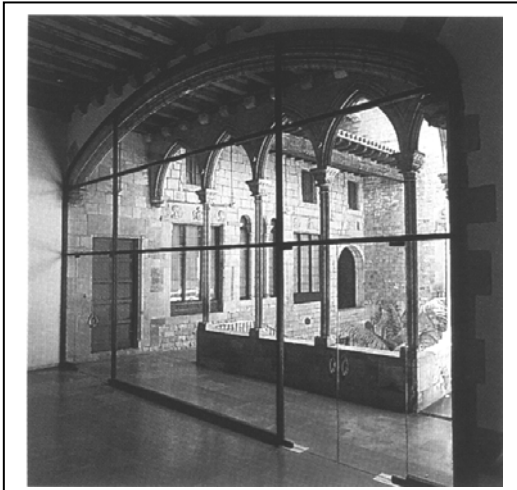
REPORTATGE DE LA VISITA DE L'INSTITUT AL MUSEU PICASSO DE BARCELONA

Novament la sortida última, la del 10 de juny, va ésser molt interessant. Aquesta vegada dominava la pintura en les seves diverses qualificacions o estils. La pintura d'un gran home que compensava la seva baixa estatura i fragilitat amb la manera que tenien de mirar els seus grans ulls, capaços d'hipnotitzar.

Fragment de l'oli "Les Menines".

Picasso era un artista de cap a peus. Des de quadres (millor pintures) de diversos estils, fins escultures fetes amb trastos vells, havia fet de tot. Moltes vegades se li havia sentit dir que era "el Rey de los chatarreros". Per altra banda, la seva vida íntima va ser tan prolífica que val més no parlar-ne.

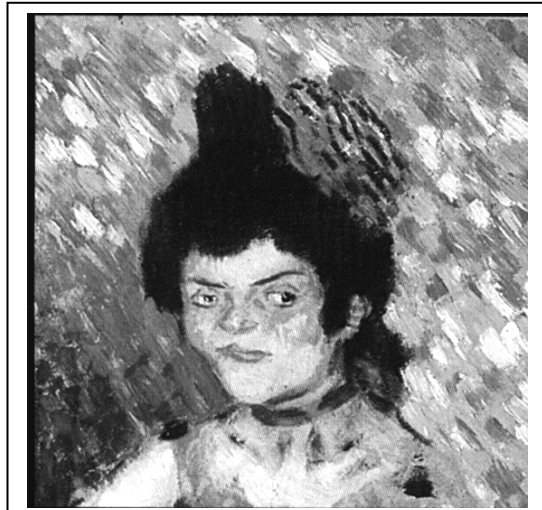
.Museu Picasso.

La nostra competent guia (la mateixa del Thyssen-Bornemisza) ens va anar explicant tots els trets característics que envolten cada quadre.

Palau Aguilar.

En alguns dibuixos es feia sentir la influència de Toulouse Lautrec.

Frangment de l'oli "La Nana".

Durant la Guerra Civil Espanyola es manifestà a favor de l'Espanya Republicana i per recaptar fons, gravà el gener de 1937 els dos aiguaforts titulats "Sueño i mentira de Franco". Una sèrie de vinyetes relaten les "proeses" del dictador. Unes dones que ploren fan palès el seu gran dolor per la magnitud de la tragèdia.

Dona asseguda – bronze.

Continuant la visita ens quedarem bocabadats davant dos grans i bellíssimes pintures que Picasso va pintar... quan tenia 15 o 16 anys.

Part del grup a l'entrada del Museu.

Les seves escultures han estat un dels secrets millor guardats del segle XX. Fins el 25 de setembre, el Centre Pompidou de París ha presentat gran part d'aquest tresor que el genial artista malagueny es va reservar durant 60 anys, gairebé tan sols per a ell. Fins al 1966, Pablo Picasso va mantenir oculta la seva faceta d'escultor.

El Museu Picasso està situat en tres Palaus: el d'Aguilar, el del Baró de Castellet i el de Meca, tots tres d'origen medieval.

Escoltant les explicacions de la guia.

Es molt difícil continuar al no ser un expert en art, per tant diré tan sols que el Museu Picasso del carrer Montcada és una veritable meravella digna de més d'una visita.

Vista general del Restaurant.

A l'hora de dinar ens dirigirem a pocs metres del Museu, concretament al restaurant el TAST D'Argenteria on ens van servir un exquisit Menú, a escollir entre diversos plats a quin més selecte, acompanyats per vins i cava, postres i cafè.

Vista general del Restaurant.

Acabat l'àpat van esdevenir els moments més emotius: l'escultor, senyor Cuello, va llegir una carta (que trobareu al Cartulari anterior) en memòria del nostre volgut amic, que no fa

gaire ens va deixar., en **FRANCESC MEDINA DEL PULGAR**. Seguidament es va fer entrega d'un Cartulari com a record a la seva vídua la nostra estimada Montserrat Miracle, que va assistir a aquesta sobretaula visiblement emocionada, recordant al seu marit. Igualment i en un to molt emotiu es va

A continuació el Director del Cartulari, Senyor Jaume Bertomeu, va donar la paraula al professor Panadès, que va glossar l'esforç de tots per a fer una publicació semestral: una Revista de la qualitat del Cartulari, i va agrair l'esforç realitzat i les aportacions econòmiques per aconseguir-ho.

Vista general del dinar.

expressar la pintora Aurea Arroyo en nom de la **UNIÓ D'ARTISTES**. Estigues en PAU Francesc. Sempre et recordarem.

Vista general del dinar.

Com a colofó, a l'acte es va repartir la citada publicació que va ésser com l'anterior, molt ben acollida per als assistents. La "guinda" del pastís va ser el sorteig d'un quadre i cap a mitja tarda es va donar per acomiadat l'acte. Va ser un dia que el grup recordarà amb satisfacció.

El Professor Panadès dirigint la paraula als assistents.

LLUÍS GOBERNA CASACUBERTA *Cap de Redacció*

*Bibliografia i gràfics de la
Guia del Museu Picasso
i altres fonts.*

Components del grup al Museu Picasso

EXPOSICIÓ A LA GALERIA MAICIND DE LA BRUIXA

El dia 1 de juny, la Secció de l'Institut la Unió d'Artistes, va fer una Exposició col·lectiva a la Galeria Maicind de la "Bruixa", de Barcelona.

Es va presentar l'obra de 10 artistes amb diferents estils. Impressionisme, figuratiu, simbolisme, abstracte i diferents tècniques, olis aquarel·les, etc..i sobretot amb una gran qualitat dels participants.

Va fer la presentació de l'Exposició el President de l'Institut, el Sr. Jaume Bertomeu i la Sra. Carmela Alcarria propietària de la botiga la Bruixa i Directora

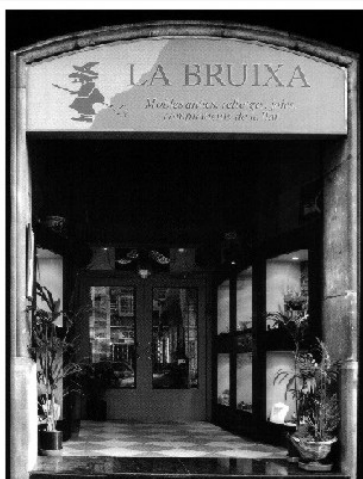
de la Galeria Maicind, que ens va donar tota classe de facilitats per poder dur a terme l'exposició. Des d'aquestes pàgines els hi donem les més expressives gràcies.

Va haver un nombrós públic d'assistents durant la inauguració i vernissatge, el qual va poder gaudir d'uns moments de gran qualitat artística.

La Unió d'Artistes està integrada per un grup amb llarga trajectòria i maduresa, amb la il·lusió per anar endavant i poder seguir expressant les seves inquietuds en properes exposicions.

El grup de pintors amb la Directora de la Sala, Senyora Carmela.

LA BRUIXA
Joyeria, Relojeria
Galeria de Arte

30%

**DESCUENTO A SOCIOS
INSTITUT I ESTAMENT**

C/ Manso, 13 Tel. 93 425 10 20
08015 BARCELONA

Se aceptan Tarjetas
Financiamos sus compras

ESTAMENT DE CAVALLERS NOBLES DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA

SOPAR ANYAL DE L'ESTAMENT AL CLUB GÚLARIS

El dia 17 de juny es va celebrar el Sopar Anual de l'Estament al Club Gúlaris. En aquesta nova etapa van ser ingressats quatre nous Cavallers.

El Senyor En Víctor-Daniel Miquélez i González.
El Senyor En Joan Panadès i Muñoz.
El Senyor En Guifré Folch i Mariné.
El Senyor En Josep M. Manubens i Guillamon.

En Víctor-Daniel Miquélez, rebent les credencials de l'Ingrés amb el Gran Cancellier, Gran Mestre i Auditor de l'Estament.

Durant la cerimònia va accedir al Grau de Gran Creu, el Cavaller Exm. Sr. Ramon de la Càmera que degut a la seva absència, va rebre les credencials l'Exm. Sr. Dr. López Navarro.

Entre els assistents vàrem gaudir de la companyia de S.A. En Jesús Santiago de Trastàmara.

En Joan Panadès rebent la credencial de l'Ingrés.

Després de l'acte, es van sortejar entre els presents uns llibres, entregats per la seva autora, l'escriptora Núria Minguez que gentilmente va dedicar i signar.

L'Institut de Tècniques de la Comunicació Oral INSTECO, dirigida pel professor Joan Panadès, va sortejar 2 Beques per assistir al seu proper curs.

Va ser una vetllada molt animada i plena de sorpreses doncs també a tots els assistents se'ls hi va entregar un petit obsequi i a totes les Madones un petit pom de flors. Cap al final de la vetllada es va sortejar un quadre, cedit pel seu autor, el pintor Javier Quintanilla.

En Guifré Folch rebent la credencial de l'Ingrés.

I com a cloenda, el Gran Mestre de l'Estament, Exm. Sr. Jaume Bertomeu, va dir entre d'altres coses, que els nous ingressats serien Investits, en la Cerimònia del proper any.

Per acabar va agrair l'assistència i col·laboració de tots els presents.

En Josep M. Manubens rebent la credencial de l'Ingrés.

Va ser una nit, en què els assistents van gaudir d'uns actes prou interessants i d'un bon sopar, en un millor ambient.

SOPAR ANUAL DE L'ESTAMENT EL DIA 17 DE JUNY AL "CLUB GÚLARIS"

El Gran Mestre amb l'escriptora Núria Minguez.

El Gran Mestre, la guanyadora del quadre Sra. Margaret i l'Auditor N'Ignasi M. Busquets

Assistents a l'acte.

Consell Suprem, Sra. del Gran Mestre, Senat i nous Cavallers ingressats.

CURIOSITATS

EL CAU FERRAT. Els pintors de la fi del segle, que van descobrir la pintura a l'aire lliure, s'hi van establir atrets pel mar i la llum. El Cau Ferrat va ser la residència i

Cuina – Menjador del Museu Cau Ferrat.

l'estudi de l'artista i escriptor Santiago Rusiñol, un dels representants més destacats del modernisme català.

Retrat de Rusiñol i Casas, pintant al aire lliure.

En la memòria històrica del poble català hi ha la consciència d'haver gaudit d'una sobirania secular. Ja des de l'alta Edat Mitjana, els Comtes de Barcelona esdevenen sobirans de fet, damunt el conglomerat de com-

tats catalans i també en relació als Reis i Emperadors francs.

Entre 1640 i 1652 Catalunya, amb l'ajut de França, lluita contra el Rei d'Espanya en l'anomenada Guerra dels Segadors. El Tractat dels Pirineus de l'any 1659 estableix la pau i el rei d'Espanya cedeix al rei de França el nord de Catalunya, que encara forma part de l'actual Estat francès. En coincidència amb la guerra dels catalans, els portuguesos recuperen la seva independència.

Guerra dels Segadors.

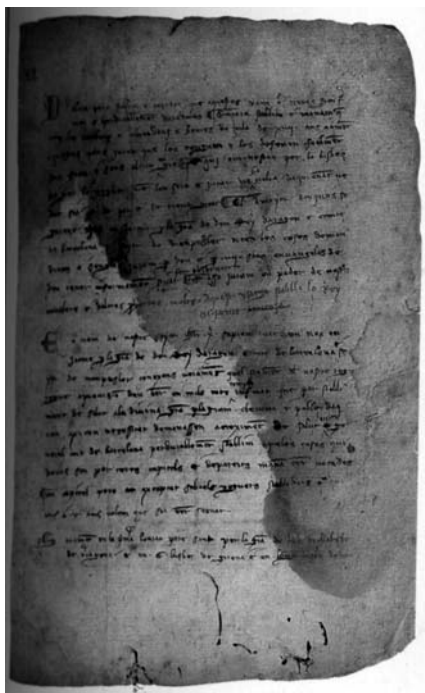
Any 1818. Les ordres que han d'acabar amb el trist problema del comerç amb negres ja han estat donades; queda prohibit comprar negres a les costes d'Àfrica, avisant que els que s'hagin comprat s'han d'alliberar en el primer port que toqui la nau dels traficants. S'adverteix que els infractors seran castigats amb 10 anys de presó a les Filipines.

El 4 de setembre de l'any 1999, BESALÚ retrocedeix a l'Edat Mitjana. Besalú (Garrotxa) escenificarà un casament medieval. Hi haurà projeccions, balls tradicionals i un torneig de cavallers, entre d'altres activitats.

Ramon Berenguer I

El primer text legislatiu català va ser el codi dels Usatges, compilat pel Comte Ramon Berenguer I que com s'ha dit sovint, va ser la primera constitució política d'un país europeu. Durant el segle XII es donà un nou impuls a la conquesta de territori als musulmans (Tarragona, el 1118; Tortosa, el 1148; Lleida i Fraga, el 1149; Siurana, el 1153) a la vegada que els comtats de Besalú, Cerdanya, Rosselló, Pallars Jussà i Urgell serien incorporats progressivament al de Barcelona, que esdevindria l'eix vertebrador del territori.

Codi dels Usatges.

El catalanisme, fins i tot el més radical, ha tingut sempre present que la "destrucció" de l'Espanya unitària podria fer possible una vertebració hispànica de pobles lliures i, per

tant, el triomf de la idea de la plurinacionalitat de les Espanyes.

La llengua catalana es parla en una extensa àrea (68000 Km²) que correspon a Catalunya, Illes Balears, País Valencià, la franja de ponent, Andorra, Catalunya Nord i la ciutat sarda de l'Alguer. El català es parla en territoris que sumen deu milions d'habitants.

Expansió de Catalunya sobre el S. .XIV.

El monaquisme és una forma de vida religiosa que s'inicia amb força al llarg del segle IV, com un fet paral·lel al procés d'oficialització del cristianisme. Amb el pas del temps, als segles IX i X s'unifiquen les diverses propostes inicials, sota el predomini gairebé exclusiu de la regla de Sant Benet; Catalunya no és una excepció a aquesta dinàmica.

Poden fer estada a les cel·les de SANT ANTONI, SANT BENET I NOSTRA SENYORA, sobretot durant el bon temps, les persones i famílies que desitgin gaudir del repòs i la bellesa d'El Miracle i dels seus entorns. Per informació i reserva de cel·les:

MONESTIR DELS MONJOS
Tel. 973480002
EL MIRACLE (El Solsonès)

Recopilació i extracte de diverses fonts que parlen de la Història del nostre país.

Solució PASSATEMPS

SEGARRA - SOLSONÈS - MONTSIÀ
GARRAF - OSONA - PRIORAT
URGELL - ANOIA - BAGES - BERGADÀ

RACÓ DE LA SIMBOLOGIA OCULTA HERÀLDICA: L'ESCUT

Pel Professor en Parapsicologia
Ciències Ocultes
Josep de Cristina

L'escut, adarga o rodella, encara que a vegades sigui mortífer, és el símbol de l'arma passiva, defensiva i protectora". Segons Hefaiest és "el domini real o familiar, la força, la riquesa i l'alegria".

Batalla amb escuts.

L'escut acostumava a ésser bastant gran per al combatent, en tota la seva alçada, i podia servir eventualment de camilla en el cas que el seu portador fóra ferit o mort en la batalla. Per al seu adversari era un element o utensili terrorífic, donat que sabia que l'altre intentaria fer-lo caure amb ell, per la qual cosa, i degut a l'excessiu pes de l'armadura que portava, sabia que no podria aixecar-se, i això significava una mort segura. D'aquí ve la seva qualitat mortífera.

També és l'escut una arma psicològica. A la mitologia grega, Perseu, fill del Déu Zeus (Júpiter per als romans), i de la Deesa Danae, filla d'Acrisi (Rei d'Argos), va vèncer a la Medusa ("dominant"), la més terrible de les tres "Gòrgones" i filla del Déu Forcis i la Deesa Ceto, ambdós germans i consorts al mateix temps; i ho va fer, sense mirar-la, pulint el seu escut com un mirall, de manera que en veure's en ell la Medusa quedà petrificada d'horror i l'heroi va aprofitar per a tallar-li el cap. Aquest horrorós cap tallat va ser col.locat per Atenea Palas en el seu escut per tal de gelar d'espant

a qualsevol que gosés de tocar-la.

A la Germània se l'anomena Roda o Rodela, "Lluna". Això deixa patent la connexió existent entre aquesta i l'escut, el mirall i l'astre de la nit, la Lluna.

L'addició, incrustació o gravats d'animals fabulosos o fantàstics en els escuts, a manera d'emblema, estan referenciats en el text irlandès "La Razzia de las Vacas de Fraech". En aquest se'ns diu que els primers en portar-los en els seus escuts varen ésser el guerrers, i que posteriorment van passar a la blasoneria i l'heraldica.

Escut rodó.

El nom cèltic de l'escut, en el seu sentit etimològic, és el següent:

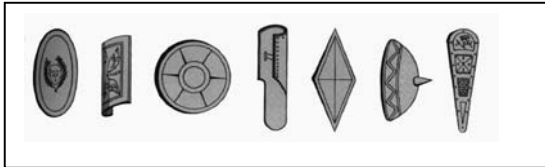
"sciath", en irlandès.
"yscwyd", en gal.lès.
"skoed", en bretó.

Aquests tres noms cèltics estan emparentats amb el nom llatí "scindo", que significa "escindir, rompre, separar per tallament o ruptura en dues parts quelcom que formava una unitat".

El text "La Razzia de las Vacas de Cooley", també irlandès, explica la mort violenta de Sualtaim, pare putatiu de l'heroi Chúchulainn. Aquest fou travat en un combat desigual contra els exèrcits d'Irlanda quan és enviat a la recerca d'ajuda a Emain Macha, capital de l'Ulster. Sualtaim pronuncia l'avís, però amb això infringeix la prohibició de no parlar abans que el Rei, i que el Rei no parli abans que el Cathbad li fa una maledicció, i aleshores, el

seu propi escut, tot girant al seu voltant, li talla el cap.

A la Literatura medieval irlandesa l'escut té moltes accepcions metafòriques: "protecció, guerrer, garantia legal, ajuda o protecció de Déu....".

diferents formes d'escuts.

A banda de ser, com ja hem dit, una arma passiva, l'escut va estar sotmès com a casta guerrera al poder sacerdotal. Principalment per els israelites o jueus, ja que representava a "Yahveh Déu, Protector". Prova d'això la tenim a la Càbala Hebrea (tradicció oral que entre els jueus explicava i fixava el sentit dels llibres de l'Antic Testament, és a dir, la tradició divina més antiga de la Humanitat), on l'escut és un dels atributs divins o de Déu, prenent-lo com el "Gran Guerrer Protector" que sempre va davant dels exèrcits, guiant-los com un general en cap, i donant-li els noms següents:

"Yahveh o Jehovah Sabaoth".

"Adonai Sabaoth".

"Elohim Sabaoth".

"Makom Sabaoth".

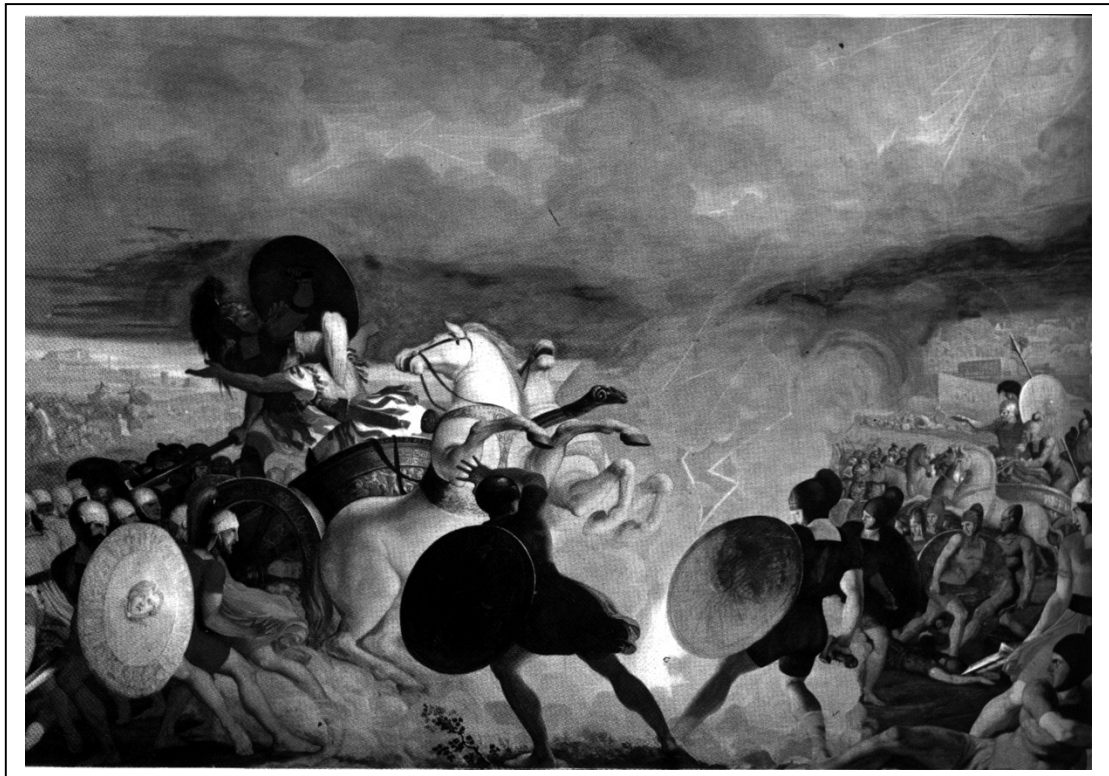
És a dir, "Senyor, Déu dels exèrcits".

"Elohim Gibor". Déu fort que castiga. Aquest nom es correspon al de "Geburah", "poder, força, càstig mitjançant guerres".

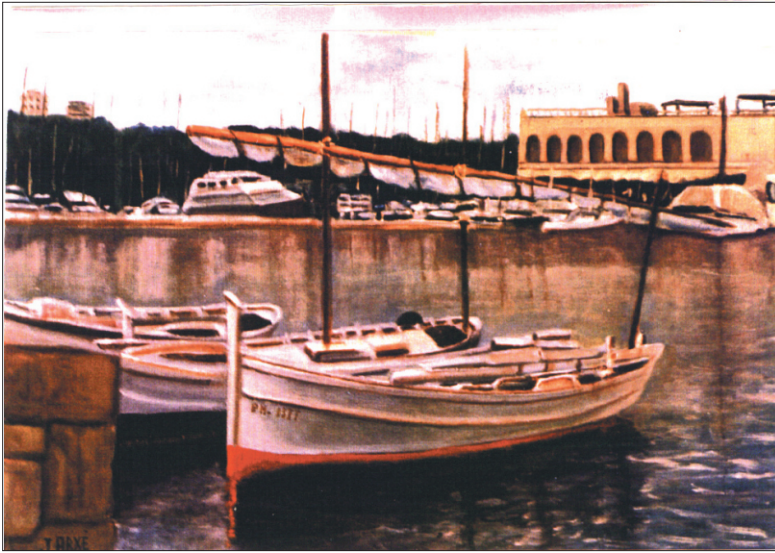
Aquests noms, no obstant, ens defineixen, sorprenentment, a un "Déu dolent, venjatiu, guerrer...", la qual cosa és contradictòria amb allò que ens diu l'Església: que d'Déu és infinitament bo, misericordiós i tot amor". D'això en tenim suficients proves a la Bíblia quan ens mostra a un poble hebreu ("poble escollit per Déu") envoltat de contínues guerres ordenades i comandades per Yahveh. En veritat, més que "un poble escollit per Déu", sembla "un poble maleït per Déu".

A l'art del Renaixement, l'escut fou l'atribut de la "virtut de força", de la "victòria", la "sospita" i la "castedat".

Josep de Cristina

Guerrers amb escuts

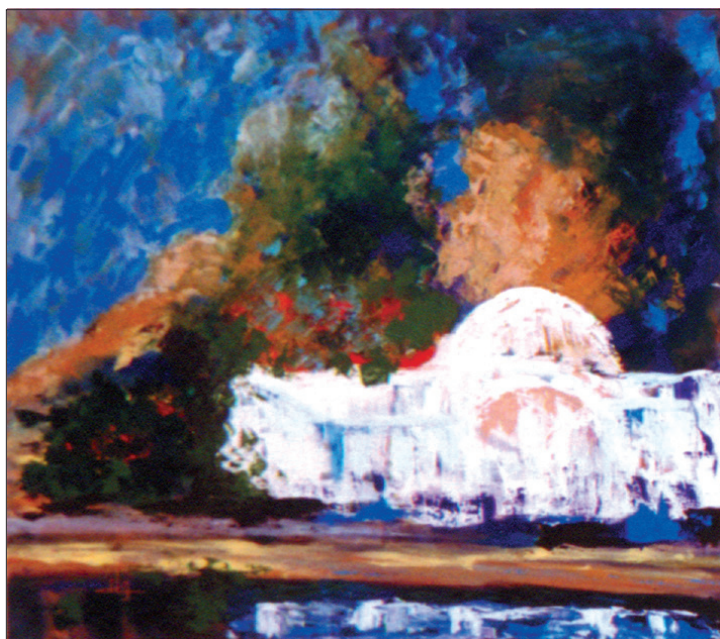
Juan Arxé - Tel. 93 218 27 13

Aurea Arroyo - Tel. 93 449 47 82

Lluïsa Goberna - Tel. 93 325 77 91

Victoria Ortega - Tel. 93 772 66 74

Carmen Romo - Tel. 93 811 23 28

Francesc Deltell - Tel. 93 458 33 09

Xela Esther Díez - Tel.93 449 92 45

Josep Mallofré - Tel. 93 449 00 27

Joaquim Marco - Tel.93 302 58 83

Pere Viladot - Tel. 93 424 46 99

Antonio Trujillo - Tel. 93 211 78 26

EXPOSICIÓ DE PINTURA A LA SALA ART NOVELL

El passat dia 22 de setembre es va inaugurar l'exposició de pintura a la galeria **ART NOVELL**, del carrer Ganduxer de Barcelona.

A la mostra van participar 4 pintores membres del Grup la Unió d'Artistes de l'Institut.

**AUREA ARROYO - XELA ESTHER DÍEZ.
LLUÏSA GOBERNA - VICTÒRIA ORTEGA**

Ens van presentar una obra plena d'espontaneïtat i sensibilitat. Cadascuna amb el seu estil propi, però amb un nexce d'unió: la qualitat de la tècnica i la força d'expressió pictòrica.

L'exposició va acollir a un nombrós grup d'assistents entre els quals es trobava el Professor Panadès que va fer la presentació de les pintores i la seva obra, donant per inaugurada l'exposició i vernissatge.

*El Professor Panadès
presentant l'acte.*

*Les quatre pintores amb
el President de l'Institut
En Jaume Bertomeu i el
Professor Joan Panadès.*

Assistents a l'exposició.

*Victòria Ortega, Lluïsa Goberna,
Aurea Arroyo i Esther Díez.*

CASALS CATALANS

Com tots ja sabeu, la nostra publicació arriba a tots els **Casals Catalans** d'arreu del món. Des del darrer Cartulari hem rebut notícies dels Casals següents.

- “**Centre de la Cultura Catalana**” del Principat d'Andorra, presidit pel Sr. **Salvador Brasó**. Ens ha fet arribar el seu Butlletí “Dúplex”.
- “**Cercle Català**” de Madrid, sota la presidència del Sr. **Joan Adroher i Colubert**. Hem rebut la seva publicació “Notícia Catalana”, així com informació diversa sobre les seves activitats.
- “**Radiodifusió Catalana**”, de Melbourne, Austràlia; presidida pel Sr. **Josep Viñas i Barón**. Mitjançant un E-mail ha contactat amb nosaltres.

Des d'aquí una cordial salutació a tots els Casals Catalans.

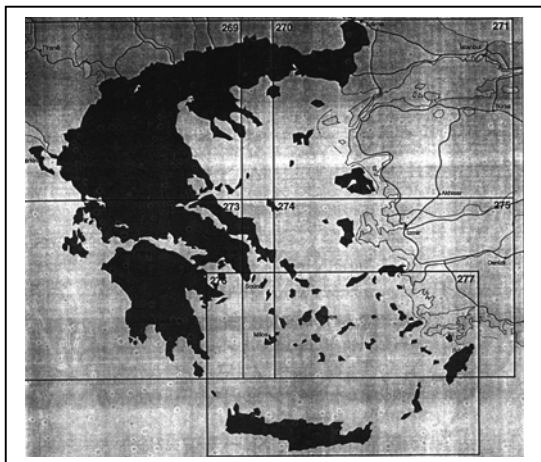
Ignasi M. Busquets i Romagosa
El Secretari

L'ÀGORA

LA GRÈCIA CLÀSSICA: L'ÀGORA I L'ORATÒRIA.

Pel Professor
En Joan Panadès

A la meitat oriental de la Mediterrània hi ha una península que, des del segle VI abans de Jesucrist, ha donat al món els homes més notables de la cultura precristiana. Grècia, entre els paral·lels 35 i 40, amb un clima semblant a la nostra zona ibèrica sud, costes dilatades, multitud de caps i innumbrables illes, sembla, entre la mar Jònica i l'Egeu, una mà estesa vers Creta, que tancant l'ampli arc que protegeix el mar Egeu amb les seves desenes d'illes de la Mediterrània oriental, és el centre geogràfic d'una estrella que s'obre als quatre vents de les civilitzacions antigues.

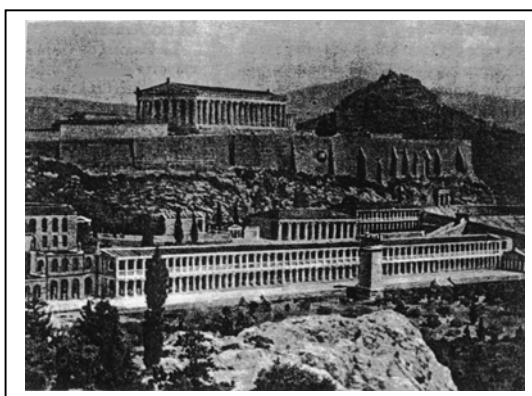

Grècia.

Creta serví de pont entre Orient i Occident, entre Egipte i Grècia, i en ella es desenvolupà una cultura plena d'enigmàtics atractius. Creta i Micenes formen, amb la llegendària Troia, també el pont entre dos continents i l'avantguarda entre dos mars, el triangle d'aquella cultura que rep influxos d'Egipte i Àsia, concretament de Mesopotàmia, i els transmet elaborats a Grècia, tot constituint el preàmbul de la cultura hel·lènica i occidental.

Les antigues ciutats gregues es componien generalment d'un palau fortificat i d'accés difícil, l'acròpolis, i d'una ciutat interior situada al peu de les muralles. A l'acròpolis hi residien el rei i la seva cort, els seus funcionaris i servents; en cas de perill, tots els habitants de

la ciutat es refugiaven darrere els murs. A l'acròpolis de Micenes hi havia uns grans dipòsits on en cas de guerra s'hi podien

A Grècia, país dividit per nombroses muntanyes, les ciutats situades a les valls van poder desenvolupar-se d'una manera autònoma en forma de ciutats-estat (polis). En aquella civilització, l'elecció d'emplaçament es realitzà sovint en funció d'un punt estratègic en forma de pujol: acròpolis (literalment, "part més elevada de la ciutat"). Aquí es representa l'acròpolis d'Atenes en una reconstrucció tal com devia ser a l'antiguitat.

emmagatzemar provisions; el subministrament d'aigua també estava assegurat amb una conducció secreta excavada a la roca calcària.

El coneixement dels més antics corrents culturals que uneixen Orient amb Occident el devem als arqueòlegs, sobretot a un alemany i a un anglès. El primer, Heinrich Schliemann, descobrí, pels volts dels anys trenta del segle passat, aquest període de la història de la civilització que es denomina època micènica, del nom d'una ciutat del nord-est del Peloponès. A les ruïnes de Micenes van ser trobats per primera vegada els detalls més complets sobre aquest capítol de la història de la Humanitat que comença vers el 1600 a. C.

Uns vint-i-cinc anys després de Schliemann, l'anglès sir Arthur Evans començà unes excavacions a la costa septentrional de Creta, més exactament a l'assentament de l'antiga Cnosos. Buscava el palau reial. Pretenia aclarir

una època més remota encara que la micènica, la denominada època minòica, basada en el nom d'una llegendària figura cretenca, el rei Minos. La cultura d'ambdós períodes duu el nom genèric de cultura egea, perquè sorgí a la vora del mar Egeu. Evans amplià la història d'aquesta civilització en més de cinc segles d'antiguitat.

A la Península Hel·lènica, envaïda des dels temps més remots per tribus i races de diferent origen, jonis, doris i aqueus, sorgeixen, en el transcurs dels quatre segles precristians, celebritats de fama immortal, homes extraordinaris en el camp de la filosofia, la literatura i en el de l'oratória, les fabuloses creacions dels quals han arribat fins nosaltres envoltades d'un atractiu gairebé sobrenatural.

Són els primers pensadors, els primers filòsofs, els primers escultors, arquitectes i oradors del món civilitzat. Atenes és el focus més intens de cultura de la remota antiguitat. A Atenes s'hi estableixen els caps de les tribus a l'època prehistòrica, formant una mena d'aristocràcia denominada "els eupàtrides".

L'Estat atenenc en un principi fou monàrquic, envoltat més tard de polemarques o generals i posteriorment d'arconts o magistrats. Els arconts eren elegits entre els eupàtrides pel Consell dels ancians, anomenat Areòpag, compost per cinquanta membres. Realment, Atenes es trobava dividida en dues classes desiguals: els eupàtrides, que tenien el poder, i els serfs, els quals pagaven per l'aprofitament dels camps. L'any 620 abans de Jesucrist, Soló, home afeccionat a la filosofia i a l'art, fou elegit arcont i emprengué la tasca d'una reforma de la política agrària. Soló promulgà una llei que prohibia hipotecar les persones i vendre els deutors com a esclaus, cosa que fou el principi de la igualtat civil, la base més ferma de la vertadera democràcia.

Si ens aturem en les reformes polítiques de Soló és per explicar el desenvolupament de l'oratória a Atenes. Les mesures, molt hàbils, de Soló preparaven els eupàtrides per a familiaritzar-se amb la pèrdua de la seva omnipotència i per educar el proletariat en l'ús dels seus drets. Els arconts o magistrats eren nou, i els seus veredictes es podien apel·lar davant d'una Assemblea de quatre-cents ciutadans. L'Areòpag o Consell d'ancians actuaria com a Senat per a vigilar el compliment de les lleis i fer justícia en els casos d'homicidi i atacs a la seguretat de l'Estat.

Quan Soló, després d'un viatge per Egipte, Xipre i Àsia Menor, en un vaixell de càrrega, torna a la seva pàtria, comprova decebut que la llibertat que havia donat a les classes proletàries només havia servit per a elevar un tirà, el seu antic amic Pisístrat, al govern de la ciutat.

Un segle més tard, Plató, preocupat pel mateix problema polític, es mostra pessimista en dient: "Quan un tirà assoleix el poder l'obté valent-se de la democràcia; es fa primer el protector del poble i es canvia després de protector a tirà...; el campió del poble, trobant una multitud desesperada que està disposada a seguir-lo, esclavitzava i mata i amenaça amb cancel·lar els deutes i repartir les terres. Quan algú es capté d'aquesta manera acaba necessàriament anorreat pels seus enemics o esdevenint un tirà i transformat d'home en llop".

I un altre segle després, Aristòtil deia: "A l'antiguitat, quan un individu era alhora demagog i general, el resultat era la tirania. És un fet provat que la majoria dels primitius tirans van començar sent demagogs".

A la Grècia clàssica, la tirania alterna amb la democràcia. Tot això ho sabem gràcies a Heròdot i Tucídides, els quals ens parlen dels tirans que hi hagué a Milet, Corint o a Argos, com a exemples de política dictatorial, seguida per Pisístrat a Atenes.

Atenes, la ciutat-estat, és, a més, el centre monetari de Grècia. Les mines de plata de Laurium s'exploten per compte del Tresor públic, i les de Tràcia constitueixen la fortuna personal de Pisístrat, qui, hàbilment, reparteix entre la plebs la terra dels eupàtrides en l'exili, i organitza grans festes religioses, com les de Pan-Atenes o "panatenees", a més de curses i concursos, mentre el poble puja en processó a l'Acròpolis per portar a la deessa el mantell que les donzelles d'Atenes han teixit amb les seves pròpies mans.

L'any 511 abans de Jesucrist, a Atenes els tirans capitulen i els aristòcrates recuperen els seus drets, no sense fer abundants concessions al poble. El 510 abans de Jesucrist, després de l'èxit militar de Marató i Salamina sobre els perses, sorgeix un altre ciutadà il·lustre, Clístenes, el qual es proposa fer una reforma profunda, definitiva, en l'organització de l'Estat. Aquesta reforma afectava principalment al que podríem anomenar llei

electoral o procediment per a ocupar càrrecs públics.

Des de temps immemorials a Atenes existeix, com hem comentat, l'Areòpag o Consell d'ancians, els membres del qual pertanyen a les antigues famílies d'eupàtrides. Els poders d'aquest Consell no estaven ben determinats. L'Areòpag havia heretat dels reis el que avui anomenariem poder legislatiu i judicial, però no tenia poder executiu. L'Areòpag governa per mitjà dels arconts o magistrats, el càrrec del quals fou al principi vitalici, després per deu anys i finalment anual. A més existia l'*Eklesia* o assemblea general de tots els caps de família. Soló havia volgut transformar l'*Eklesia* i l'Areòpag en assemblees modernes de tipus democràtic, creant un cos governamental intermedi de 400 diputats, als quals traspassà el poder legislatiu. L'Areòpag quedà amb una funció, gairebé honorífica, de vetllar per l'estricta aplicació de les lleis i l'exacte compliment de la Constitució.

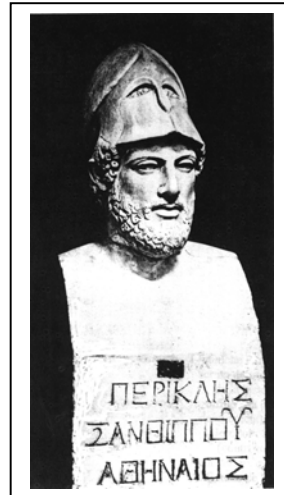
Els membres del nou Consell dels 400 eren elegits per sorteig (100 per cadascuna de les tribus en què es trobava dividida aleshores la població de l'Àtica). Els arconts també eren elegits per un mètode similar: cada tribu escollia anualment deu candidats, i d'aquests quaranta noms, se n'agafaven nou, per atzar, de cara a desenvolupar el càrrec durant un any.

Les reformes de Clístenes, sempre sota la preocupació d'evitar la tirania, van consistir a augmentar a 500 el nombre dels membres del Consell, i en lloc de les quatre tribus primitives, l'Àtica fou dividida artificialment en deu noves tribus (quelcom semblant a deu districtes municipals del nostre temps). L'elecció es deixava a la sort, és a dir, es confiava a la voluntat dels déus; però una vegada designats els 500 membres, s'esbrinaven els antecedents de cadascun i el Consell de l'any anterior tenia el dret de rebutjar els que considerava indignes.

Clístenes dividí l'any en deu períodes; els cinquanta consellers rotatius (anomenats "prítaneus" o presidents durant el període del seu govern) havien de residir oficialment durant la seva etapa de comandament al propi edifici del Prítaneu, que era de planta circular i es trobava a l'Àgora, i prop de l'edifici, més antic, l'Areòpag.

El període de major esplendor i glòria atenenques, després dels triomfs militars sobre els perses, s'inicia amb l'expulsió de l'enemic

invasor i l'arribada de Pèricles al govern de l'Estat. De l'època en què varen florir els grans oradors àtics, hem de reconèixer que el seu vertader precursor fou Pèricles, insigne polític del seu temps. Conservem com una novel·la històrica de profund interès –gràcies a Heròdot– alguns discursos de Pèricles que donen la imatge perfecta dels ideals d'Atenes i de l'habilitat d'aquell governant per dur-los a la pràctica.

L'atenenc Pèricles (490-429 a. C.) va ser un dels estadistes més brillants de la història grega. La seva influència política (trionf de la democràcia), cultural (va protegir Heròdot i Sòfocles) i artística (construcció del Partenó) el converteix en una de les màximes figures de l'antiguitat clàssica.

L'ÀGORA

Plaça pública, lloc de culte i de reunions polítiques, on també es feia el mercat. No podien estar-hi ni els criminals ni els impurs.

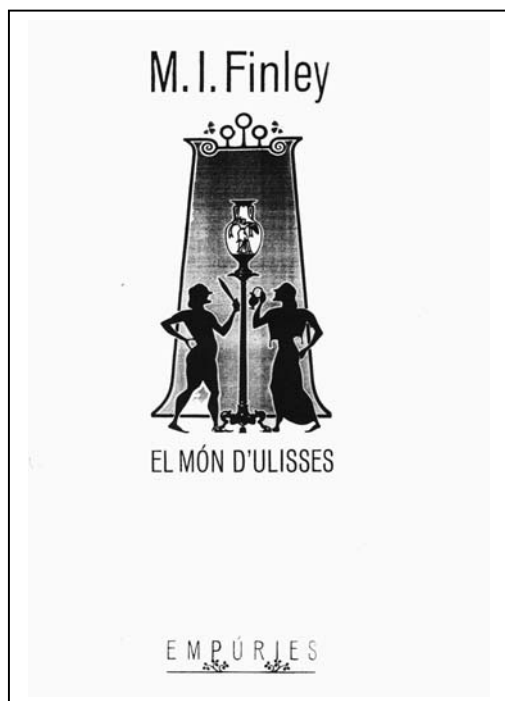
En rellegir *El món d'Ulisses*, de M. I. Finley, que ha estat sovint reimprès -en deu llengües d'ençà de l'edició original, uns cinquanta anys enrera-, i que ha estat citat, discutit i atacat en llibres i articles innumerable, m'adono que continua essent allò que ha estat sempre, una obra magistral.

El seus retrats de la societat, basats en una lectura minuciosa de la *Iliada* i l'*Odissea*, de les institucions i dels valors socials –alguns, ben estranys des de la nostra perspectiva actual– dels antics grecs, són cauts i captivadors. La seva erudició sobre Homer és notòria.

D'aquest llibre que descriu, interpreta i fa revivre davant nostre el món d'Ulisses, jo només destaco el que fa referència a l'Àgora i a l'apassionament dels discursos i de la política.

Així, en les pàgines 110 i 111, Finley comenta:

(...) era qüestió d'igual a igual. Menelau no podia desafiar Tersites a fer un jurament, tal com un *junker*¹ prussià no podia desafiar un botiguer de Berlín a un duel. Recordem que Ulisses atura el pànic de les tropes gregues

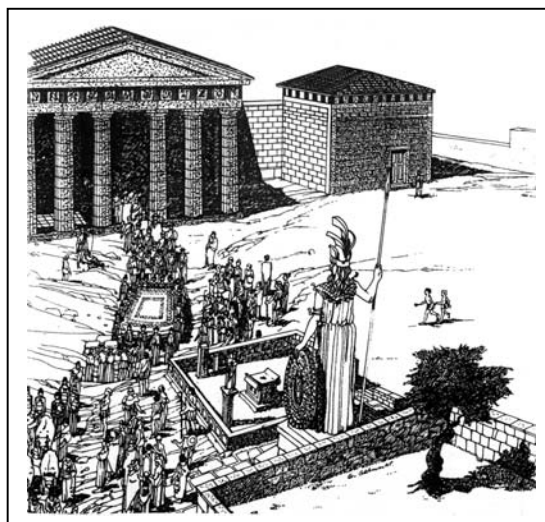
adreçant-se benèvolament als magnats i donant ordres i garrotades als soldats rasos. El poeta no en té prou d'acabar l'escena d'aquesta manera, sinó que aprofita l'avinentsa per a escriure un petit assaig sobre les classes socials i les maneres de comportar-se que escauen a cadascuna. Un cop Ulisses ha aconseguit de tornar els homes a l'àgora, la narració agafa un nou caire.

“Seia aleshores tothom i quiet romania a les grades / encar grallava, tot sol, aquell xerraire Tersites / que sabia a betzef i de cor paraules deformes, / folles i sense concert, que el feien renyí amb els monarques. / (...) / El més lleig va ser dels qui anaren a Ílion, / sancallós, potaranc, i tenia les dues espatlles / geperudes, que al pit se li plegaven; per sobre / era cabellesclarit, i punxeguda sa clepsa.” L'essència de la queixa de Tersites és aquesta:

¹ *junker* m. Nom que a Alemanya designà el primogènit del sobirà. Posteriorment fou aplicat als joves pertanyents a la noblesa. A la fi del s. XIX reberen aquest nom els grans terratinents prussians, agrupats entorn d'un partit conservador i nacionalista. (Font: Salvat Català, vol. 10)

Què diantre! Ja n'hi ha prou de lluitar perquè tot el botí se'l quedi l'Agamèmnon; anem a casa.

Ulisses es posa a la vora de Tersites, li mana que deixi d'engrinyar-se amb els monarques i l'amenaça de despullar-lo i de fer-lo plorar expulsant-lo de la junta. “Això digué, i amb el ceptre son bescoll i les dues espatlles / apallissà. Ell s'arrupí mentre llàgrimes caldes li queien. / Sangonós li sortí al mig de la nuca un gros nyanyo / pel cop del ceptre daurat. Confós es va asseure Tersites, / qui la llàgrima amb dany i amb la vista perduda es torçava. / Condolits altrament, en dolça rialla esclafiren / els aqueus, que, mirant-se, es deien uns mots aleshores: / “Sí, Ulisses, de cert, ha fet infinites proeses, / encapçalà consells òptims, també quan manava en la lluita, / ara, que entre els argius féu avui la màxima gesta / quan el discurs atallà d'aquest garlaire tan míser. / Ja el seu coratge superb no ha de tornà a atabuixar-lo / a increpà els sobirans amb els seus mots de vergonya”. / La multitud parlà així.” (Ilíada, 211-278)

La ciutat Grega en temps de Pèricles:
Atenes

Aquestes dues paraules, “la multitud parlà així”, són massa asseveratives. És com si el poeta mateix tingués la sensació d'haver exagerat el contrast. No us penséssiu pas que parlo amb prejudicis aristocràtics: vet aquí què volen dir les darreres quatre paraules. Entre els hel·lens, fins i tot els plebeus es queden esbalaïts davant l'escàs sentit de l'oportunitat que té Tersites; i, bo i planyent-lo perquè és un dels seus, aproven de tot cor la reprensió administrada i els mètodes utilitzats per Ulisses, el qual, efectivament, “entre els argius féu avui la màxima gesta”, perquè Tersites estava

corcant els fonaments sobre els quals es dreça el món d'Ulisses.

Naturalment, Homer reflecteix els criteris i la moral de l'aristocràcia, des de la primera ratlla de la *Ilíada* fins a l'última frase de l'*Odissea*. Però això, què ens diu, a nosaltres? Per ventura vol dir que no ens en podem fiar mai, quan posa una idea o un sentiment als llavis d'un Tersites o d'un Eumeu? Una resposta afirmativa a aquesta pregunta significaria imaginar-se una societat en la qual els patricis i

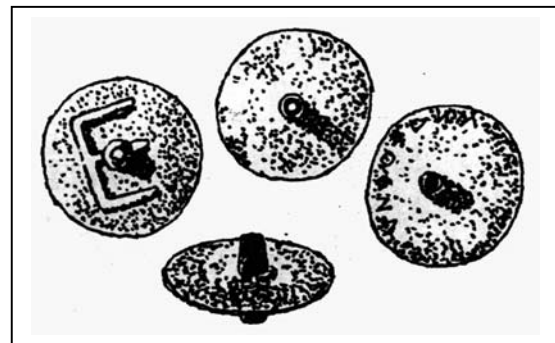

Si bé es dubta de l'existència real d'Homer, sembla que la seva obra va ser escrita durant el s. VIII a. C. Hereus d'una llarga tradició oral, els poemes homèrics recullen nombrosos elements micènics, però semblen retratar més aviat aspectes socials i econòmics propis de la societat de l'Edat Fosca, puix que en ells ja hi han desaparegut els poderosos reis micènics. Vet aquí un bust d'Homer (Museu Capitolino, Roma)

els plebeus tinguessin dues escales de valors, dos sistemes de creences, completament contradictoris: una societat com el món no n'ha coneguda mai cap. Per descomptat que n'hi havia dos, en certes esferes del comportament, com per exemple la moral del treball o la defensa dels drets. L'ús que Ulisses fa del ceptre ens n'ofereix un bon símbol. En aquesta ocasió fa servir el ceptre d'Agamèmnon, que era un regal del mateix Zeus, forjat per Hefest per al rei dels déus, que Zeus havia donat a Pèlops; llavors havia passat d'aquest a Atreu, d'Atreu a Tiestes i després a Agàmemnon, nét de Pèlops (finalment descansaria, com a relíquia sagrada, a Queronea, ciutat nadiua de

Plutarc). El ceptre, qualsevol ceptre, no era solament el símbol de l'autoritat: també era la marca de la *thémis*, del recte procedir; per això en una assemblea anava passant, per torns, d'orador en orador, per garantir la inviolabilitat, com quan Menelau s'aixecà per desafiar Antíloc. Però contra Tersites hi havia el garrot, perquè Tersites era dels qui mai no comptaven "per res ni en el consell ni en la lliça". Discursejava sense *thémis* davant l'assemblea: l'herald no li havia posat cap ceptre a les mans; per tant, li esqueia de rebre'l pel bescoll.

Finley, en El món d'Ulisses, ens parla per primera vegada de l'àgora a la pàgina 76, quan comenta la tardança d'Ulisses i ens cita també la seva definició del mot:

*Objectes trobats a l'Àgora
Fitxes utilitzades al tribunal popular.
Els discs amb una tija plena signifiquen
L'absolució de l'acusat, els discs
Amb la tija buida, la condemna.*

Materialment i psicològicament, allò que definia la vida d'un home era la coexistència de tres grups diferents però encavallats: classe, família i *oïkos*. Les exigències de cadascun dels tres grups no sempre coincidien; quan entraven obertament en conflicte eren inevitables les tensions i els desequilibris, i aleshores el panorama presentava encara un quart grup. Un cop Atena va haver espavilat Telèmac una mica, aquest (encara per suggestió d'ella) va cridar els itaquesos a la junta. El primer a prendre la paraula, el vell noble Egipci, demana qui ha convocat l'assemblea i per què. Telèmac respon repetint en part les frases de la pregunta, tot dient: "No perquè hagi tingut cap avís de l'exèrcit (és a dir, d'Ulisses i els seus homes) que torna, / (...) / ni que cap altra cosa del bé comú jo us declarï". Llavors continua: "ans una meva fretura, que un mal ha caigut sobre casa / doble". (*Odissea* 42-46)

El doble mal era que Ulisses no tornava i que els pretendents no volien tocar el dos. La qüestió dels pretendents era cosa de Telèmac, un assumpte totalment privat. Però el vell Egipci es pensa que l'assemblea ha estat convocada per alguna cosa del bé comú, i la sola existència de tal noció ja és significativa. L'assemblea, l'*agorá*², era desconeguda entre els Cíclops; i Ulisses col·loca aquest fet al segon lloc de la llista de signes del seu estat de total incivilització (en tercer lloc hi figura l'absència de *thémis*).³ Una assemblea no és una simple institució. Com a condició prèvia requereix una comunitat relativament assentada i estable, feta de molts casals i grups de parentiu; dit altrament, la imposició de certa superestructura territorial damunt la família. Això vol dir que els diversos casals i grups familiars més amplis havien substituït la coexistència física a distància per un cert grau d'existència comuna, la comunitat, renunciant, per tant, a una part de l'autonomia pròpia. En aquella nova i més complexa estructura social, un afer privat era aquell que restava dintre de la sola autoritat de l'*oïkos* o del grup de parentiu; i un assumpte públic aquell en què la decisió pertocava al cap de cadascun dels grups de deliberació conjunta.

Més informació l'hem trobada en aquest paràgraf:

(...) les idees d'*agorá* i de *thémis*, i la distinció entre assumptes públics i assumptes privats, estaven ben establertes (...) Uns quants aspectes de la convocatòria de Telèmac desconcerten l'assemblea dels itaquesos; no hi ha cap signe de malestar ni de vacil·lació a l'hora de tractar els assumptes d'una assemblea.

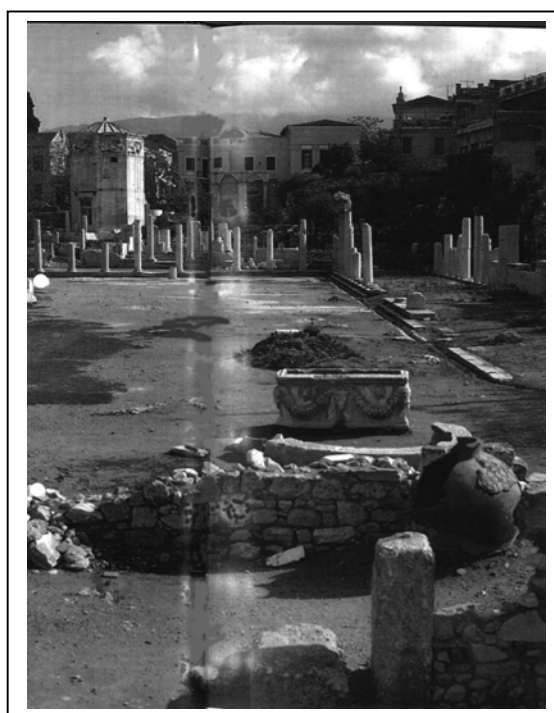
Les regles eren força senzilles. Normalment, l'assemblea era convocada pel rei, quan li venia de gust, sense avisar prèviament. Quan els homes eren fora fent una campanya, al campament es podia convocar una assemblea

² El sentit original d'*agorá* és "assemblea", tant el lloc de reunió com la reunió mateixa. És molt més tardana la connotació de "plaça de vendre", amb la qual modernament s'associa quasi sempre el mot.

En Homer no hi ha rastre d'aquesta connotació.

³ *Thémis* és intradueïble. Un do diví, un senyal d'existència civilitzada, de vegades vol dir bon costum, bon procedir, ordre social, i de vegades merament la voluntat divina (revelada per un averany, per exemple) sense gaire connotació de justícia.

per tractar matèries referents a la guerra. No es marcaven dates de reunió, no es fixava un nombre de sessions, ni a casa ni al camp de batalla. En absència d'Ulisses, a Ítaca havien passat més de vint anys sense una reunió, però sembla que n'hi havia d'altres amb plens poders per a convocar-ne si així ho haguessin desitjat, com ara Aquil·les, que en una ocasió aplega els aqueus, al camp de batalla, tot i que el comandant en cap era Agamèmnon i no pas ell. A Ítaca, la pregunta d'Egipci exclou qualsevol dubte sobre la validesa de l'assemblea convocada per Telèmac; simplement, el vell tenia curiositat per a saber qui havia trencat els vint anys de silenci.

A la dreta, l'Àgora d'Atenes, un dels "dos ulls" de Grècia, segons els llatins.

L'hora usual de les reunions era l'aurora: "Quan es mostrà en el matí, amb dits de rosa, l'Aurora, / va llançar-se del llit el fill d'Ulisses, Telèmac, / un cop vestit (...) / (...) de seguida manà als heralds de la veu sonora / que cridessin a junta els aqueus de flotants cabelleres; / i ells la crida van fer, i els aqueus s'aplegaren de pressa" (Odíssea 1-8). L'únic punt de l'ordre del dia era la qüestió que el convocador volia discutir. Qualsevol qui se sentia empès a parlar s'aixecava i mentre parlava sostenia el ceptre que l'herald li feia a mans: la vareta màgica, en sentit ben literal, que donava inviolabilitat física a l'orador. El

costum donava al més vell la primera oportunitat de sortir a la palestra. A partir d'aquí, l'ordre era determinat pels curs del debat, més que no pas per cap sistema establert segons l'edat. I quan ja no hi havia més oradors es cloïa la sessió.

L'assemblea no votava ni decidia. Tenia una doble funció: d'aplegar els arguments en pro i en contra i de fer saber al rei o al cap militar l'estat de la qüestió. L'opinió sols es mesurava per aclamació, sovint de maneres menys formals, com l'enfonsament a crits d'un discurs impopular. El rei era lliure d'ignorar l'expressió dels punts de vista i de decidir pel seu compte. És això, de fet, el que introdueix el terme de la *llíada*. Un sacerdot acudeix al campament dels aqueus a rescatar la filla captiva, Criseida. Fa una breu súplica i "els altres aqueus assentiren (per aclamació) / a reverir el sacerdot, i acceptar-li l'esplèndida paga, / però al cor no abellí això de l'atrida Agamèmnon, / que amb poca solta el tragué". El déu Apol.lo "cordolgut davallà per les olímpiques serres" i durant nou dies disparà fletxes contra l'exèrcit aqueu, "i amb morts a desdir cremaven les pires", fins que "Hera ho posà en el seu cor" i féu que Aquil.les convoqués la junta, en la qual Agamèmnon, en una violenta baralla amb Aquil.les, cedint a Apol.lo, s'avingué a retornar la filla del sacerdot i llavors prengué la decisió personal, unilatera, de reemplaçar-la a la seva tenda per Briseida, el do d'honor entre les captives d'Aquil.les.

A la reunió Aquil.les parla sis vegades i Agamèmnon quatre, però sempre s'adrecen directament l'un a l'altre, com dos homes que se les heuen en la intimitat de la llar. En una ocasió, Agamèmnon interromp allò que estava dient a Aquil.les, s'adreça als reunits i anuncia la seva decisió de lliurar Criseida i el procediment a seguir per apaivagar el déu. Fora d'aquest únic moment, els disputants només parlen entre ells. Quan hi intervé Nèstor, cap al final, per mirar de posar-hi pau, també es dirigeix únicament als dos herois. Finalment, "quan havien així altercat amb paraules adverses, / drets entorn dels vaixells els aqueus finiren la junta" (*Ilíada* 304-305). En aquest passatge, a diferència d'altres exemples de la *llíada*, l'exèrcit no mostra cap preferència ni cap mena de sentiment.

Una actuació així i una institució tan informal com aquesta mena d'assemblea no són fàcilment avaluable en termes parlamentaris. Un rei o un comandant en cap no tenien cap

obligació de convocar una junta, i tot i així els aristòcrates, i en certa manera fins els plebeus i tot, tenien el dret de ser escoltats, perquè altrament ningú sinó el rei no hauria pogut publicar una convocatòria. Els nobles principals servien al rei de consell d'ancians, les recomanacions del qual tampoc no tenien res de vinculant. En una ocasió, per exemple, el rei Alcínous aplega els "consellers i ducs dels feacis" els informa de la seva decisió de fer acomboiar Ulisses cap a Ítaca i llavors condueix aquest cap al festí, sense tan sols aturar-se a escoltar comentaris i reaccions.

àgora d'Atenes.

Tot i amb això, la *llíada* i l'*Odissea* són plenes d'assemblees i de discussions, i no s'hi feia pas comèdia. Vist des de la concepció estricta dels drets formals, el rei tenia el poder de decidir, tot sol i sense consultar ningú. I ho feia sovint. Però hi havia la *thémis*, o costum, tradició, usos populars, *mores*; sigui quin sigui el nom que hi donem, era l'enorme poder del "bon (o mal) to". (...) El rei que feia cas omís del sentiment predominant usava del seu dret, però corria un risc. Tot sobirà ha de tenir en compte que aquells qui, per llei o per costum, li deuen obediència la hi puguin un dia refusar, amb resistència passiva o en franca rebel·lia. Així, en Homer, l'assemblea proporciona al rei un sondeig de l'opinió pública, mentre que el consell d'ancians li comunica els sentiments dels nobles.

Totes les institucions polítiques de l'època eren marcades per una gran dosi d'informalitat, de fluïdesa i flexibilitat. La responsabilitat i el poder tenien uns límits, que generalment eren assumits, però sovint eren ultrapassats, i aleshores hi havia problemes. (...)

Quant a l'àgora com a "plaça de vendre", hi ha una interessant descripció –no oblidem que també és on es feia el mercat a l'època de Pèricles (segle V), quan Atenes brilla amb un esclat incomparable i coneix el seu veritable

apogeu-, feta per Georges Grammat, molt suggerent:

L'Àgora era plena de remors. Vaig passejar per les avingudes ambrívoles on hi ha les parades dels venedors, sovint cobertes d'encanyissats o d'un tros de lona, de vegades compostes només d'una estora estesa sota una ombrel·la. Vaig tastar mel, vaig olorar perfum, vaig acariciar un teixit, em vaig divertir amb la disputa d'un peixater amb el client. Aquest, un *hoplita*, es va treure una moneda de la boca i la hi va allargar al venedor, abans d'anar-se'n, amb un tall de tonyina sota el casc. Un vell de posat noble s'indignava pel preu de les sardines. Més lluny, un controlador inspeccionava els segells de garantia de les àmfores de vi: Tasos, Lesbos, Quios... Davant del taulell, un canvista de moneda s'adormia, però, prudent, ho feia amb un ull només, per *Hermes!*

De sobte vaig sentir el crit d'una bèstia degollada. Els compradors ja s'afanyaven cap al porqueter. Un tuf d'entranyes fumejants em va fer pessigolles al nas. Tres ciutadans discutien al costat del barber. Una dona jove, amb un vestit de color de safrà, s'emprovava sandàlies. Les seves dues serventes remenaven en una taula plena d'objectes: miralls de bronze, cintes, llapis per als ulls, cerussa, el.lèbor, rets, serrells, coloret, molls d'arissar... i encara més! Quantes coses per guarnir-se!

I també, del mateix autor –Georges Grammat-, i de la ciutat grega al temps de Pèricles -Atenes-, transcrivim una sessió dalt de la Pnix (turó on es reuneix l'assemblea del poble, l'Ecclesia):

*L'Assemblea en temps de Pèricles:
Atenes*

- Explica'm la democràcia atenenca –vaig demanar un vespre al meu amo.

- Veus, Licas, em respongué, 40.000 ciutadans, nascuts de pare i mare atenencs, administren els assumptes de la ciutat. Una assemblea, l'Ecclesia, vota les lleis. Es reuneix dalt del turó de la Pnix, que pot acollir 20.000 persones. Amb tot, 6.000 ciutadans són suficients per fer que una sessió sigui legal. Per premiar-los la presència, l'Estat els dona dos *òbols* al dia. Els magistrats importants són elegits cada any: els nou arconts s'ocupen dels afers civils i els deu estrategs de l'exèrcit i de la flota. Pèricles és un estrateg.>> A punta de dia, el *Semeion* oneja sobre la Pnix, i els ciutadans s'hi instal·len a poc a poc. Els sacerdots immolen els porcs a l'altar i marquen el límit de l'assemblea amb un cercle de sang. Després, l'herald llegeix l'informe i demana un vot a mà alçada. Si un ciutadà vol prendre la paraula, es posa una corona de murtra i puja a la tribuna. Una *clepsidra* li mesura el temps. Quan la sessió s'acaba, els pritans, guardes del tresor, dels arxius i del segell de la ciutat, declaren l'assemblea dissolta.

>> Els 50 pritans dirigeixen el consell, la Bule, que comprèn 50 membres, escollits per sorteig, en nombre igual per a les 10 *tribus*. Aquests grups de 50 "buleutes" asseguren un torn de permanència, cadascun durant 36 dies.

- I per què Pèricles governa la ciutat des de fa 18 anys, mentre que tu només ets arcont per un any?

- Qualsevol ciutadà assenyat pot administrar els afers civils. Però, per assegurar la defensa de la ciutat, cal tenir talent. Pèricles en té.

- I si abusava del poder? Per Zeus, per a aquests casos tenim l'ostracisme!

Tros de terra cuita utilitzat per a l'ostracisme. Aquest porta el nom de Pèricles, seguit del seu pare Xantip.

CONCLUSIÓ

De tots aquests extractes textuais de Finley, focalitzats per mi en la paraula ÀGORA, ens podríem fer les següents preguntes: 1) Si és veritat que la història d'Europa comença amb els grecs, i amb ells la democràcia; 2) Si els fonaments de la nostra convivència són un consens que s'ha de basar en la confiança, en la sinceritat, en la noblesa, en el diàleg, en definitiva, en la comunicació.

Voldria acabar aquest petit treball amb una conclusió i definició:

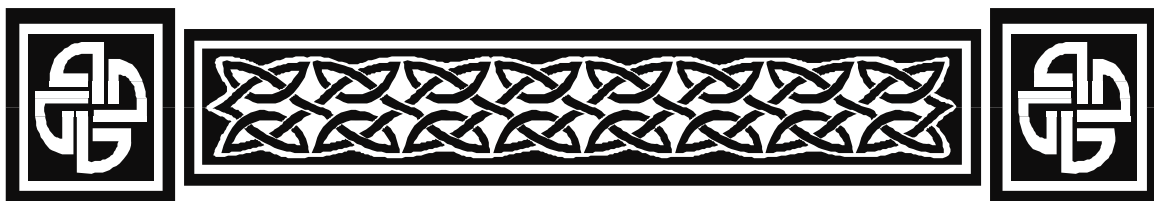
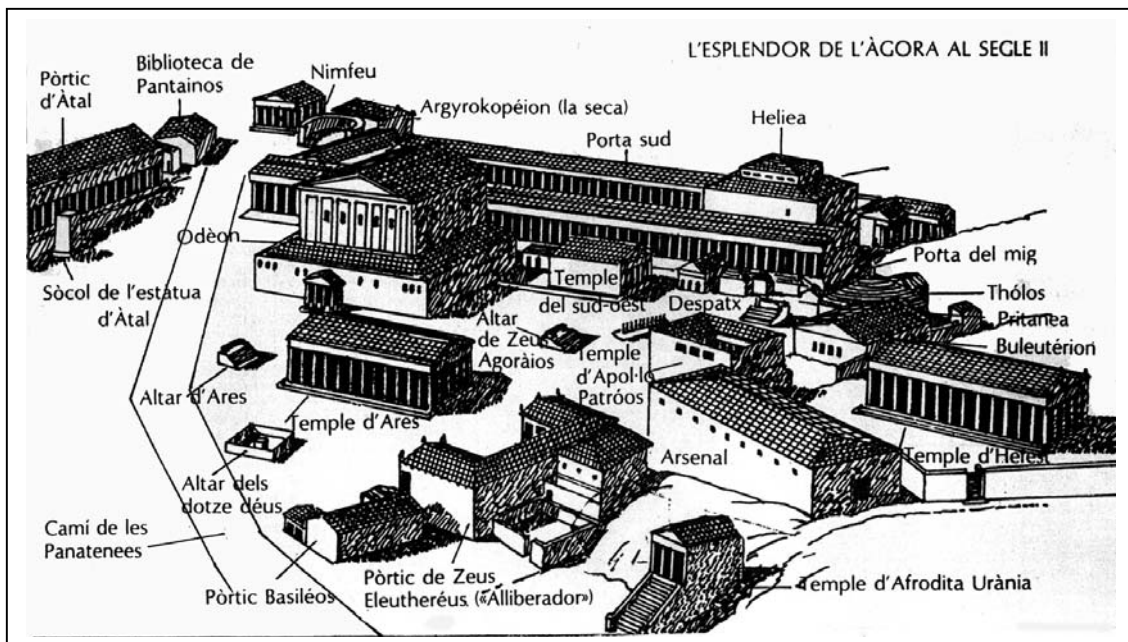
ÀGORA: Segons els diccionaris, del grec *agorà*, d'ageiro, ajuntar, reunir. A l'antiga Grècia, plaça envoltada d'edificis públics, centre de la vida social, religiosa i econòmica. També significa assemblea o reunió celebrada a l'esmentada plaça. Es pot aventurar, amb cert rigor, que la major part de l'evolució de la humanitat és deguda al llenguatge i a l'Àgora.

Si creiem en la tradició mítica del gènere humà, el món fou creat, ordenat i il·luminat el Verb.

Si acceptem els conceptes històric-científics, l'home comença a ésser home quan fa servir les mans com a instrument i el llenguatge com a mitjà de comunicació oral.

Ja des de l'Àgora, on es deliberaven les qüestions igualitàries del Demos (el poble, la ciutadania) en els inicis de la democràcia grega o en el parlamentarisme senatorial de l'antiga Roma, passant pel Cristianisme, el Renaixement humanista, la Il·lustració, la Revolució Francesa, els moviments obrers, fins arribar al Parlamentarisme actual, **el poder de llibertat de la paraula** —aclamada, tolerada, reduïda, prohibida o proscribida— **pot considerar-se com la clau de la civilització**. Podríem preguntar-nos si la història de l'home no és més que un llarg procés d'agorització.

JOAN PANADÈS

EXPOSICIÓ DE PINTURA A LA SALA ARTEC

Tot just passat un mes, la Unió d'Artistes ha tornat a fer una exposició col·lectiva, aquesta vegada a la Sala ARTEC de Castelldefels.

Es van presentar més de 50 obres de 8 artistes i com sempre amb una gran pluralitat de tècniques i estils, que ajuden a enriquir i ampliar la visió que el grup té de l'art.

Seguidament, acabada l'exposició i corresponent vernissatge, es va fer un Sopar de Germanor al Restaurant Gran Muralla del mateix Castelldefels, on es va gaudir d'uns moments molt agradables amb sorteig de llibres i karaoke per acabar d'animar la vetllada.

Aquesta col·lectiva serà la última de la Unió d'Artistes d'aquest any 2000. Ha sigut un any de treball i reajustament per al grup. Esperem i volem que el proper any, que ja està pròxim a començar, segueixin amb la mateixa empena i dedicació.

El President de l'Institut amb alguns membres de la Unió d'Artistes.

La Sala amb alguna de les obres exposades.

El Sr. Bertomeu amb el Professor Panadès.

Assistents a la Sala.

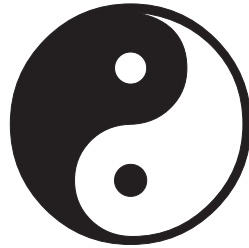
ARTEC SALA DE EXPOSICIONES

C/. Pompeu i Fabra 29 - Tel.: 93 6642856
08860 Castelldefels
Baix Llobregat

- MARCOS A MEDIDA.
- ESCUELA DE DIBUJO I PINTURA.
- PINTURAS, PINCELES, LIENZOS, ETC.
- CERÁMICA SARGADELOS.

LLIBRERIA **KARMA**

**LA MILLOR EXPOSICIÓ
DE LLIBRES**

I ARTICLES ESOTÈRICS

VENDA A
L'ENGRÓS I DETALL

CONSULTORI DE TAROT

*

CURSOS ESPECIALITZATS

**Avda. Del Paral·lel, 143
08004 BARCELONA**

**Tel. 93 325 79 88
Fax 93 425 45 73**

Metro: Línea 3 (Verda)

Parada: 'Poble Sec' Sortida Manso

Boca: Teodora Bonaplata

Autobusos: 38-55-57 i 91

Horari: 9,30 a 14,00 h. i de 16,30 a 20,00 h.

Dissabte: de 10,00 a 14,00 i de 17,00 a 20,30 h.

1 hora gratuïta per als nostres clients.

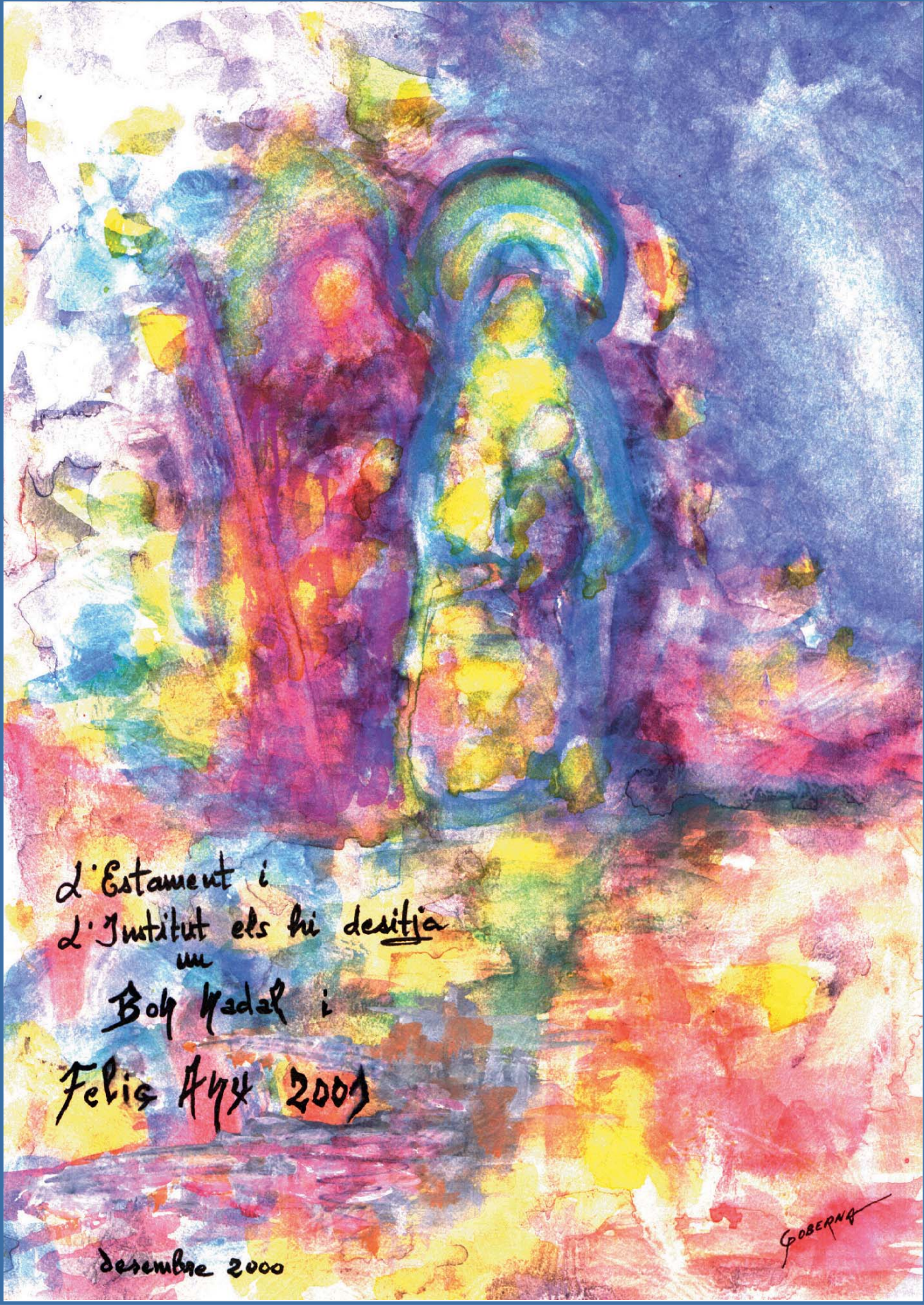

Tamarit, 104
Rocafort, 12-14

PASSATEMPS

LOCALITZEU 10 COMARQUES DEL NOSTRE PAÍS

O	L	E	B	A	G	E	S	P	A	R	R	A	G	E	S
A	S	O	N	I	A	S	P	R	I	O	R	A	T	A	E
R	S	O	L	S	O	N	E	S	T	M	N	O	A	I	L
R	E	P	N	E	V	O	L	L	E	G	R	U	N	O	I
F	I	O	F	A	R	R	A	G	P	S	T	O	R	N	C
T	A	L	A	C	A	N	O	M	O	N	T	S	I	A	A
C	A	P	B	E	R	G	U	E	D	A	S	L	A	E	N

d'Estament i
d'Institut els hi desitja
un
Bon Nadal i
Felis Any 2001

desembre 2000

GOBERNA